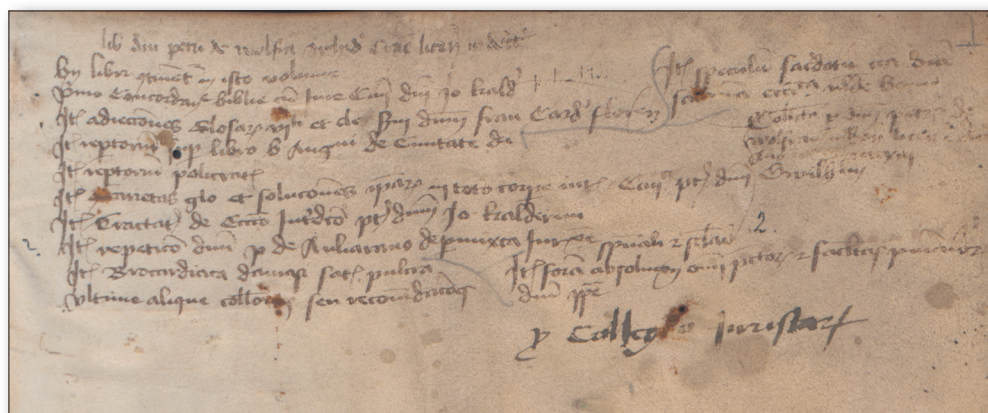

PIOTR WOLFRAM

(zm. 9 X 1428 r.)

Pochodził z mieszczańskiej rodziny z Wolbromia (miasto na północ od Krakowa) i był synem bliżej nieznanego Fabiana. W źródłach często podpisywał się jako pochodzący z Krakowa, a niekiedy ze Lwowa. U schyłku XIV w. uczył się niewątpliwie w jednej ze szkół krakowskich, a potem prawdopodobnie studiował sztuki wyzwolone na uniwersytecie w Pradze. Choć nie osiągnął wtedy stopni naukowych z filozofii, to jednak zdobyte wykształcenie pozwoliło mu na objęcie w 1402 r. urzędu pisarza miejskiego we Lwowie i aktywną działalność na tym stanowisku do 1407 r. W tym czasie przeprowadził reformę lwowskiej kancelarii i reprezentował arcybiskupa halickiego Jakuba Strepę oraz mieszczan lwowskich w sporze z tamtejszym proboszczem Janem Rusinem. W związku z tą sprawą udał się w 1407 r. do Rzymu.

Po powrocie z Italii w 1408 r. wyruszył ponownie do Pragi i wpisał się do *Metryki* tamtejszego uniwersytetu prawniczego. Jednakże po wydaniu przez króla czeskiego Wacława IV edyktu kutnohorskiego w styczniu 1409 r. wraz z wieloma mistrzami i studentami opuścił Pragę, wracając do Krakowa. Nie podjął wtedy studiów prawnych w krakowskiej wszechnicy, lecz zaangażował się w służbę dworu królewskiego i został wysłany w końcu 1409 r. w poselstwie do papieża (pizańskiego) Aleksandra V do Bolonii. Zapewne przez jakiś czas kontynuował studia prawnicze na bolońskim uniwersytecie. Po skończonej misji na kilka miesięcy wrócił do Polski, a następnie wyjechał do Padwy, gdzie od sierpnia 1411 r. studiował prawo kanoniczne na uniwersytecie ultramontanów. W końcu t.r. pełnił funkcję wicerektora na tym uniwer-

Nota własnościowa *Liber domini Petri de Wolfram* w kodeksie należącym do Piotra Wolframa, przywiezionym z Bolonii (BJ rkps 344, k. Ir)

sytecie. Z Padwy przeniósł się do Bolonii i tam zwieńczył swoje studia, uzyskując 2 września 1413 r. stopień licencjata dekretów. Promocji doktorskiej jednak nie odbył w bolońskiej uczelni zapewne z powodu wysokich kosztów. Niebawem po powrocie do Krakowa związał się z uniwersytetem i został profesorem na Wydziale Prawa.

Na sobór do Konstancji udał się na początku 1415 r. jako pełnomocnik biskupa krakowskiego Wojciecha Jastrzębca. Tam dołączył do polskiego poselstwa pod przewodnictwem arcybiskupa gnieźnieńskiego Mikołaja Trąby i obok Pawła Włodkowica reprezentował na forum soboru Uniwersytet Krakowski, co poświadczają źródła z 1416 r. Po zakończeniu soboru w 1418 r. mocno angażował się w działalność publiczną w rozmaitych sprawach Kościoła oraz Królestwa Polskiego, ale nadal był związany z uczelnią. Prawdopodobnie okresowo wykładał prawo kanoniczne, bowiem wypominki uniwersyteckie z roku 1431/1432 wymieniają Wolframa wśród zasłużonych profesorów Wydziału Prawa. W 1428 r. Benedykt Hesse w mowie wyraził wdzięczność Piotrowi Wolframowi jako archidiakonowi krakowskiemu za dopuszczenie go do wykładów z *Sentencji* Piotra Lombarda na Wydziale Teologii.

Kariera kościelna Piotra Wolframa rozpoczęła się przed 1402 r., gdy otrzymał probostwo w Prandocinie. W 1414 r. został kanonikiem katedralnym poznańskim, a w roku następnym kantorem wiślickim, zaś w 1417 uzyskał kanonię krakowską. Za zgodą Stolicy Apostolskiej dokonał w 1418 r. zamiany kantorii wiślickiej na scholasterię gnieźnieńską. Tę ostatnią prałaturę w 1426 r. zamienił z kolei z Andrzejem Myszką z Nieprześni na archidiakoniat krakowski. Sobór w Konstancji w 1415 r. powołał Piotra Wolframa na kolektora soborowego w Polsce, a potem Marcin V w styczniu 1418 r. mianował go kolektorem Kamery Apostolskiej. Wolfram pełnił ten urząd do 1426 r., zbierając świadczenia finansowe przynależne papieżowi w Polsce. Aktywnie uczestniczył w synodach prowincjonalnych zwołanych przez arcybiskupa Mikołaja Trąbę do Kalisza i Wielunia (1420) oraz Łęczycy (1422). Był członkiem komisji, która na zlecenie wspomnianego arcybiskupa opracowała w 1420 r. kodyfikację kościelnego prawa partykularnego prowincji gnieźnieńskiej, tzw. statuty wieluńsko-kaliskie. W 1426 r. arcybiskup gnieźnieński Wojciech Jastrzębiec powołał Wolframa do komisji, która badała cuda dziejące się przy grobie królowej Jadwigi Andegaweńskiej na potrzeby rozpoczynającego się procesu kanonizacyjnego.

Od 1409 r. król Władysław Jagiełło angażował Piotra Wolframa w charakterze dyplomaty, głównie w sprawach polsko-krzyżackich. U boku Andrzeja Łaskarzyca, Pawła Włodkowica i Zawiszy Czarnego w kwietniu 1414 r. brał udział w poselstwie królewskim do Zygmunta Luksemburskiego do Budy w sprawie wyroku w toczącym się procesie polubownym polsko-krzyżackim. W Konstancji 13 lutego 1416 r. wraz z prawnikiem włoskim Augustynem z Pizy prezentował na sesji generalnej soboru *Propositio Polonorum*, pismo zawierające wykaz krzywd wyrządzonych przez Krzyżaków i ich sprzymierzeńców Litwie po przyjęciu chrześcijaństwa oraz Polsce za panowania Władysława Jagiełły. Na tej sesji soboru przedstawione zostało również *Propositio Samagitarum*, podkreślające krzywdy wyrządzone przez zakon krzyżacki Żmudzi, połączone z prośbą, aby sobór powierzył chrystianizację Żmudzinów arcybiskupowi

lwowskiemu i biskupowi wileńskiemu, a Jagiełłę i Witolda uczynił promotorami dzieła chrystianizacji. Piotr Wolfram miał istotny udział w zredagowaniu tych dwóch pism. Był bardzo aktywny na forum soborowym, zwłaszcza w polemikach polsko-krzyżackich, procesie przeciw awiniońskiemu papieżowi Benedyktowi XIII oraz w sprawie Jana Falkenberga. W charakterze sekretarza arcybiskupa Trąby Wolfram uczestniczył w konklawe, które 11 listopada 1417 r. wybrało papieża Marcina V.

Po powrocie z Konstancji nadal służył w dyplomacji królewskiej, posłując w 1419 i 1420 r. do króla rzymskiego Zygmunta Luksemburskiego w sprawach polsko-krzyżackich. W lipcu 1422 r. złożył zeznania na ręce legata papieskiego Antoniego Zeno z Mediolanu w toczącym się wówczas w Stolicy Apostolskiej procesie polsko-krzyżackim. Liczne kontakty Piotra Wolframa jako kolektora papieskiego z Kurią Rzymską spowodowały w 1423 r. zatarg z królem, który zarzucał mu, że w korespondencji do Stolicy Apostolskiej wyjawiał tajemnice państwowe. Papież Marcin V w listach do Władysława Jagiełły zdecydowanie bronił Wolframa, podkreślając jego zasługi dla Królestwa Polskiego i Kościoła oraz wierność wobec monarchy. Po kilku miesiącach doszło do załagodzenia sprawy.

Z twórczości Piotra Wolframa zachowało się consilium *Utrum absolutio valeat ad cautelam*, opracowane wspólnie ze Stanisławem ze Skarbimierza (Biblioteka Kapituły Katedralnej w Krakowie rkps 162), oraz mowy i kazania, w tym kolekcja kazań *De tempore et de sanctis* (BJ rkps 2459, Biblioteka Uniwersytecka we Wrocławiu rkps I Q 87). Posiadał znaczny księgozbiór o charakterze prawniczo-teologicznym, a kodeksy kupował m.in. w Bolonii i Konstancji. Przejawiał również zainteresowania humanistyczne, bowiem własnoręcznie skopiował dzieła Cyserona. Część biblioteki przekazał Uniwersytetowi Krakowskiemu oraz kanonikom regularnym z klasztoru Bożego Ciała na Kazimierzu.

Zmarł 9 października 1428 r.

A. Bartoszewicz, *Piśmienność mieszczańska w późnośredniowiecznej Polsce*, Warszawa 2012 (wg indeksu); J. Fijałek, *Polonia apud Italos scholastica saculum XV*, Cracoviae 1900, s. 35–44; Historia BJ s. 81; M.D. Kowalski, *Proventus Camerae Apostolicae debiti. Opłaty duchowieństwa polskiego na rzecz papieża w latach 1417–1484*, Kraków 2010, s. 193; idem, *Zapomniany kalendarz-nekrolog kapituły krakowskiej z XV wieku*, „Nasza Przyszłość” 87, 1997, s. 135–136; K. Łatak, S. Nalbach, *Ze studiów nad kulturą umysłową kanoników regularnych krakowskiej prepozytury Bożego Ciała w XV i XVI wieku*, Kraków 2009 (wg indeksu); K. Ożóg, *Uczeni w monarchii Jadwigi Andegaweńskiej i Władysława Jagiełły (1384–1434)*, Kraków 2004 (wg indeksu); Sondel Słownik UJ s. 990–991; S. Szczur, *Skarbowość papieska w Polsce w latach 1378–1417*, Kraków 2008, s. 166–169, 303–306; W. Szelińska, *Piotr Wolfram, profesor Uniwersytetu Krakowskiego i jego nieznanzy rękopisy* [w:] *Prace Historyczne*, t. VIII, red. Z. Ruta, Kraków 1977, s. 49–59; M. Zwiercan, *Piotr Wolfram z Krakowa*, PSB, t. 26, Wrocław 1981, s. 403–406.

Krzysztof Ożóg